

Nr 22.

Av herrar **Wigforss** och **Hellberg**, *angående ett författareanslag
åt filosofie doktorn Allen Vannérus.*

Anslag av statsmedel ha länge utgått till vittra skriftställare av förtjänst. Statens understöd åt det vetenskapliga arbetet borde på samma sätt kunna utsträckas till enskilda vetenskapsidkare, vilka av lika fri kallelse ägnat sig åt sin verksamhet och inom dess område frambragt värdefulla resultat.

I vårt land lever för närvarande en filosofisk skriftställare, som för sin bärgning varit hänvisad till en underordnad befattning i ett av statens centrala verk, och som dock, driven av oegennyttigt intresse för sin vetenskap, utfört ett arbete på filosofiens olika fält, som till omfånget icke torde stå efter någon samtida svensk forskares inom denna vetenskap, och vars höga värde framgår av de till denna motion fogade utlåtanden från det mest sakkunniga håll.

Den åsyftade vetenskapsidkaren är *filosofie doktor Allen Vannérus*. Född 1862 och sålunda snart 60 år gammal, har han alltifrån det han avslutat sina akademiska examensstudier för omkring 30 år sedan, ägnat all den tid, som arbetet för livsuppehållet lämnat övrig, åt sin forskning och sitt författarskap. Och denna sällsynta hängivenhet för det vetenskapliga arbetet har så långt ifrån varit förenad med några materiella fördelar, att tryckningen av dessa skrifter, som icke kunna vinna spridning bland någon större allmänhet, tvärtom av författaren krävt ekonomiska uppoffringar. Då doktor Vannérus för några år sedan anmälde sig som sökande till en filosofisk professur i Göteborg, var också ett av hans huvudmotiv härtill en önskan att kunna sörja för fullständigare utgivning av sina arbeten. Särskilda förhållanden gävo anledning till att denna ansökan återtog.

En var, som förstår att uppskatta värdet av oegennyttig vetenskaplig forskning, skall säkerligen finna denna strävan förtjänt av det

erkännande och den uppmuntran från det allmännas sida, som skulle ligga i beviljandet av ett årligt författareanslag, så stort att det kunde sätta mottagaren i tillfälle att ägna sin tid odelad åt den vetenskap han så länge utan alla anspråk på ersättning tjänat. Storleken av ett dylikt anslag borde kunna så bestämmas, att det ungefärligen motsvarade det belopp, som doktor Vannérus under senare tiden uppburit i arvode från det verk, där han har anställning.

Även under nu framträdande starka krav på sparsamhet kan ett dylikt anslag, på 4—5,000 kronor, inte gärna avvisas av statsfinansiella skäl. Och några oroande *konsekvenser* kan ett så extraordinärt anslag icke gärna tänkas medföra.

Hänvisande till de ovannämnda starka förorden från det mest sakkunniga håll, tillåta vi oss sålunda att hemställa,

att riksdagen måtte från och med år 1922 bevilja filosofie doktorn Allen Vannérus så länge han lever ett årligt utgående författareanslag av 5,000 kronor.

Stockholm den 19 januari 1921.

Ernst Wigforss.

Mauritz Hellberg.

Bilaga.

Ledamoten av riksdagens första kammare herr lektorn dr Ernst Wigforss.

Sedan Ni av oss undertecknade anhållit om utlåtande rörande fil. doktor Allen Vannérus' vetenskapliga förtjänster och det önskvärda i att bereda honom tillfälle ägna sig åt det filosofiska författareskapet utan hinder av brödarbete, få vi härmed anföra följande:

Dr Allen Vannérus har under tre årtionden utvecklat en såväl mycket förtjänstfull som omfattande verksamhet såsom filosofisk författare. Den vetenskapliga halten av denna dr Vannérus' verksamhet har vid upprepade tillfällen erhållit officiellt vitsord. Sålunda förklarades dr Vannérus redan för tjugu år sedan i egenskap av

sökande till professorsämbetet i teoretisk filosofi vid Lunds universitet kompetent till detta ämbete i samtliga befordringsinstanser och enhälligt. Vad därvid särskilt angår de sakkunnigas utlåtanden förordades dr Vannérus i denna konkurrens till ett *andra* förslagsrum av professor Vitalis Norström i Göteborg och statsrådet professor Th. Rein i Helsingfors, till *fjärde* rummet av professor Harald Höffding i Köpenhamn samt till *femte* rummet professorerna J. J. Borelius och P. J. H. Leander i Lund. Vid konkurrensen om professorsämbetet i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet år 1916 erhöll dr Vannérus ävenledes i samtliga instanser enhällig kompetensförklaring. Hos de sakkunniga förordades dr Vannérus till *första* förslagsrummet av professor Axel Herrlin i Lund, vilken tillika på detta första rum med honom likställde ämbetets nuvarande innehavare professor Adolf Phalén samt till *andra* förslagsrummet av professorerna Vitalis Norström och Efr. Liljeqvist, vilken sistnämnde tillika såsom med dr Vannérus likställd på andra rummet uppförde medsökanden lektor Karl Pira. Till *tredje* förslagsrummet förordades dr Vannérus av professor Axel Hägerström i Uppsala. Av Humanistiska sektionen därstädes förordades dr Vannérus till *andra* förslagsrummet och uppfördes ävenledes på detta rum av Det större akademiska konsistoriet. Slutligen deltog han ock i konkurrensen om den efter professor Vitalis Norströms bortgång lediga professuren i filosofi vid Göteborgs Högskola, varvid han år 1919 i samtliga befordringsinstanser erhöll enhällig kompetensförklaring. Hos de sakkunniga förordades dr Vannérus till ett *första* rum av professor Axel Herrlin, till ett *första* rum (likställd med lektor Karl Pira) av professor Efr. Liljeqvist, för så vitt professuren borde betraktas såsom en professur i teoretisk filosofi, men till ett *andra* rum för så vitt även praktisk filosofi däri skulle anses inbegripen. Till *tredje* rummet förordades han i denna konkurrens av professor Adolf Phalén. Vid ärendets behandling i Högskolans lärareråd erhöilo professurens nuvarande innehavare professor Malte Jacobsson och dr Vannérus lika röstetal, varefter dr Vannérus med rektors utslagsröst uppfördes på *andra* förslagsrummet av lärarerådet. Före ärendets slutliga behandling i Högskolans styrelse återkallade han sin ansökan till professuren.

I betraktande av dr Vannérus framskridna ålder torde det mänskligt att se vara uteslutet, att några befordringsmöjligheter på den akademiska banan kunna stå honom till buds. Under sådana förhållanden måste man på det livligaste önska, att det åt honom på annat sätt beredes tillfälle att ägna sig åt filosofisk författarverksamhet utan hinder av brödbekymmer. På särskilt den teoretiska filosofiens gebit — och därtill på dess centrala områden — har han utvecklat en författargärning av verkligt imponerande omfattning och av gedigen vetenskaplig halt. Han röjer i sin produktion såväl på kunskapsteoriens och metafysikens som på psykologiens område frändskap med Wilhelm Wundt, men han framstår därutöver tillika som en självständig tänkarepersonlighet med en omisskännelig egenart. Med detta sitt självständiga forskarekynne förenar han en synnerligen omfattande och ingående litteraturkännedom särskilt inom den nyare och i all synnerhet inom den moderna filosofien. En särskild uppmärksamhet påkallar dr Vannérus' författarverksamhet även på det naturfilosofiska området. Såsom framgår av de uti sakkunnigutlåtanden från Uppsalakonkurrensen 1916 meddelade uttalandena av professorerna Charlier, Bang och Svedberg röjer han en ovanligt omfattande beläsenhet på skilda naturvetenskapliga områden samt därjämte en förmåga att uppfatta och penetrera de naturvetenskapliga forskningsresultaten och teorierna, vilken kommit honom att

av dylika resultat och teorier giva särdeles korrekta referat i sina arbeten, även om dessa tre naturvetenskapliga auktoriteter uti dr Vannérus' förmåga att kritiskt värdesätta och syntetisera naturvetenskapliga teorier måste konstatera den begränsning, som följer därav att han icke själv erhållit någon naturvetenskaplig fackmannautbildning. Den stora lärdom, den vetenskapliga egenart och det sällsamt energiska och osjälviska intresse, som utmärker dr Vannérus' omfångsrika produktion, motiverar för visso ett kraftigt inskrifande till hans förmån från statens sida. Offentliggörandet av denna produktion har han hittills endast genom stora ekonomiska uppoffringar kunnat åvägabringa. Redan såsom ett erkännande för vad han hittills verkat och såsom en compensation för de uppoffringar han sålunda fått vidkännas vore ett dylikt ekonomiskt ingripande starkt befogat. Desto mera befogat blir det, då dr Vannérus genom sina arbeten från senaste åren visat, att han ännu alltför förtjänstfullt fortsätter sin för den skandinaviska filosofien så betydelsefulla gärning, och låter förvänta, att man yttermera har att emotse mycket värdefulla resultat av hans arbetskraft.

Lund den 14 januari 1921.

Axel Herrlin.

Efraim Liljeqvist.

Hans Larsson.

I ovenstående Erklæring af Professorerne Herrlin, Liljeqvist og Larsson angående Ønskeligheden af en offentlig Understøttelse til dr. Allen Vannérus er jeg aldeles enig. Da jeg i sin tid var tilkaldt som Sagkyndig ved en af de Konkurrenter, i hvilke dr. Vannérus deltog, så jeg mig ikke istand til at foretrække ham for flere af hans Konkurrenter. Men allerede den gang beundrede jeg hans Skarp-sindighed og Lærdom, og disse Egenskaber fremtræder i stedse større Grad i hans senere Arbejder, så at det er mig en Glæde at slutte mig til mine svenske Kollegers Forslag om at sikre den fortjente Forsker gunstige Kår til fortsat Arbejde.

Köbenhavn den 14 Januar 1921.

Harald Höffding,

Professor emeritus ved Københavns Universitet.